

6. Чмелюк В. В. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності місцевих органів виконавчої влади: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2014. 186 с.

7. Романяк М. М. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері забезпечення екологічної безпеки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2010. 183 с.

Одержано 04.05.2017

★

УДК 343.08

Дмитро Володимирович Щербанюк,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ ЕКСПЕРТНОЇ ІНІЦІАТИВИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

У сучасних умовах розвитку кримінального процесу України та наближення слідчої, судової та експертної практики до передових світових стандартів судочинства є нагальна потреба у подальшому розвитку та вдосконаленні теоретичних та практичних засад судово-експертної діяльності. Однією з її недостатньо досліджених категорій є експертна ініціатива, під якою прийнято розуміти вихід експертом за межі поставленого слідчим завдання. Зазначений феномен розглядався науковцями переважно в умовах попередньої моделі кримінального процесу, тому в науковій літературі домінує саме вузький підхід до розуміння його сутності та змісту. Водночас сьогодні постає питання щодо розширення змісту експертної ініціативи не лише як окремого аспекту діяльності конкретного судового експерта, а і як теоретичної конструкції та категорії судово-експертної діяльності в цілому.

Оскільки у семантичному розумінні слово «ініціатива» означає «перший крок у якій-небудь справі, почин», то відповідна ініціатива будь-якого суб'єкта являє собою різновид його активної діяльності щодо початку якоїсь справи. Відповідно безперечно, що сполучення «експертна ініціатива» стосовно кримінального провадження можна застосовувати щодо діяльності експерта як учасника кримінального провадження. Проте, на нашу думку, це буде лише одне, вузьке, розуміння даної категорії, тому що суб'єктний склад судово-експертної діяльності є дещо ширшим.

Так, ст. 7 закону України «Про судову експертизу» визначає суб'єктами судово-експертної діяльності державні спеціалізовані установи та, у визначених законом випадках і умовах, судових експертів, які не є працівниками цих установ. Тому уявляється, що ініціатива у конкретному кримінальному провадженні може реалізовуватись експертом, а експертну ініціативу як категорію криміналістичної науки та судово-експертної практики слід розглядати у тому числі і як відповідну діяльність експертних установ.

Таким чином, на наш погляд, поняття експертної ініціативи в кримінальному судочинстві може розглядатись у двох значеннях – вузькому (процесуально-правовому) та широкому (теоретико-прикладному).

У процесуально-правовому сенсі – це процесуальне право експерта викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання (п. 4 ч. 3 ст. 69 КПК України).

У свою чергу в широкому розумінні експертна ініціатива – це будь-який почин суб'єкта судово-експертної діяльності, який здійснюється у зв'язку із реалізацією відповідних функцій у кримінальному провадженні.

Враховуючи це вважаємо, що зміст експертної ініціативи в її теоретико-прикладному розумінні має трактуватись значно ширше, ніж зміст права судового експерта, передбаченого п. 4 ч. 3 ст. 69 КПК України. Вона виражається не лише у використанні передбаченого кримінальним процесуальним законом права окремого експерта, а і включає інші починання суб'єктів судово-експертної діяльності.

Зміст такого явища, як експертна ініціатива, має включати сукупність елементів, що становлять його. Оскільки, як було зазначено вище, експертна ініціатива виражається у процесі здійснення судово-експертної діяльності, то її зміст – це сукупність відповідних напрямків судово-експертної діяльності, в процесі яких вона знаходить свою реалізацію.

Враховуючи вищевикладене, на нашу думку, доцільно визначити наступні напрями реалізації експертної ініціативи у кримінальному провадженні, які потребують ґрунтового теоре-

тичного осмислення та формування конкретних пропозицій із практичного втілення в судово-експертній діяльності.

1. Експертна ініціатива, що полягає у розширенні кола об'єктів експертного дослідження, враховуючи потреби конкретного кримінального провадження та можливості методики проведення відповідної судової експертизи. При цьому мова йде як про затребування експертом додаткових об'єктів, які підлягають вилученню слідчим, так і відібрання додаткових експериментальних зразків для експертного дослідження, що здійснюється переважно шляхом клопотання до сторони кримінального провадження про проведення слідчих (розшукових) дій, заходів забезпечення кримінального провадження.

2. Експертна ініціатива, що полягає у розширенні предмета експертного дослідження, тобто постановки додаткових питань, які не були сформульовані слідчим. Даний напрям відноситься до традиційних і досить широко освітлених у науковій літературі.

3. Експертна ініціатива в уточненні питань, поставлених стороною кримінального провадження. Зазначений різновид тісно пов'язаний із попереднім і досить широко поширений в експертній практиці, зважаючи на чисельні неточності, які припускають слідчі у формулюванні питань в постановках про призначення експертизи.

4. Експертна ініціатива у формі клопотання про участь експерта в провадженні слідчих (розшукових) дій, що проводяться з метою збирання матеріальних слідів злочину, проведення дослідів і випробувань. Як відомо, п. 3 ч. 3 ст. 69 КПК України надає експерту право бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предмета дослідження. Реалізація цього права може відбуватись із ініціативи експерта.

5. Експертна ініціатива у формі починання щодо вирішення питання про залучення до проведення експертизи інших експертів (призначення комплексних і комісійних судових експертиз).

6. Експертна ініціатива у застосуванні нових нестандартних методів проведення судової експертизи.

7. Експертна ініціатива, що проявляється шляхом виявлення при проведенні експертного дослідження обставин, які сприяли (могли сприяти) вчиненню кримінального правопорушення і

визначенню змісту заходів щодо їх усунення (експертна профілактика);

8. Експертна ініціатива шляхом надання пропозицій щодо тематики науково-дослідної роботи експертних установ у напрямі вирішення проблемних питань судово-експертної діяльності, у тому числі вдосконалення методик проведення експертиз, вирішення організаційних і нормативно-правових проблем у забезпеченні професійної діяльності.

Урахування зазначених напрямів сприятиме комплексному дослідженню проблеми реалізації права на експертну ініціативу у кримінальному процесі України.

Таким чином, зміст експертної ініціативи виражається не лише у передбаченому кримінальним процесуальним кодексом праві окремого експерта викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання, але і в ряді інших починань суб'єкта судово-експертної діяльності, які здійснюються у зв'язку із реалізацією відповідних функцій у кримінальному провадженні.

Одержано 14.04.2017

★

УДК 343.98

Сергієнко Дмитро Миколайович

Аспірант Харківського
національного університету
внутрішніх справ

Способи вчинення злочину передбаченого ст. 254 КК України, як елемент криміналістичної характеристики

Першим елементом методики розслідування будь-якого виду злочинів є їх криміналістична